

18/9-12/10
2014.

DANI EUROPSKE BAŠTINE

SADRŽAJ

DANI EUROPSKE BAŠTINE	4
ZAGREB	13
ŠČITARJEVO	23
SISAK	32
KRAPJE	50
VELIKA GORICA	53
KRAPINA	54
ZADAR	56
POŽEGA	59
BJELOVAR	62
TROGIR	65
SLAVONSKI BROD	67
VARAŽDIN	69
OSIJEK	72
VUKOVAR	74
GOSPIĆ	76

Dani europske baštine

Ideja obilježavanja Dana europske baštine rođena je u Grenadi (Španjolska), 3. listopada 1985, prilikom održavanja druge Konferencije europskih ministara, odgovornih za arhitektonsku baštinu Vijeća Europe. Tom je prilikom francuski ministar kulture predložio širenje inicijative "Otvorenih vrata kulturnih dobara", lansirane u Francuskoj 1984. godine, na druge europske zemlje. Mnoge europske države, kao što su Nizozemska, Luksemburg, Malta, Belgija, Švedska, Škotska ustoličile su slične manifestacije.

Smisao manifestacije je povezivanje europskih zemalja putem kulturno-povijesnih vrijednosti kao zajedničkoga kulturnog nasljeđa našeg kontinenta. Važan cilj manifestacije je širiti znanje i svijest, kako o vlastitom kulturnom nasljeđu, tako i o vrijednostima drugih kultura, mogućim interakcijama, toleranciji i poštivanju. Zadatak Dana europskih dana baštine je višestruk: senzibiliziranje građana za kulturnu raznolikost i bogatstvo Europe, stvaranje povoljne klime za međukulturalni dijalog i poznavanje bogatog europskog kulturnog mozaika, borba protiv rasizma i ksenofobije, poticanje na toleranciju prema strancima u Europi te jačanje osjećaja identiteta i zajedništva svih Europljana te poticanje Europe da se suoči s društvenim, političkim i ekonomskim izazovima.

Kvaliteta, brojnost i raznolikost aktivnosti, kao i cjelovita teritorijalna zastupljenost, temeljne su odlike obilježavanja Dana europske baštine, a njihova popularnost i značenje iz godine u godinu rastu. U njima sudjeluju tijela državne i lokalne samouprave, kulturne ustanove, muzeji, razne udruge, instituti, organizacije i privatne fondacije.

Godine 1995. inicijativi Vijeća Europe pridružila se i Republika Hrvatska, a glavni je nositelj bila tadašnja Državna uprava za zaštitu kulturne baštine. Za središnju proslavu te je godine izabrano posavsko selo Krapje, koje je tom prigodom proglašeno i selom graditeljske baštine. Od tada se Dani europske baštine obilježavaju svake godine u više mjesta u Hrvatskoj svečanim sjednicama, prigodnim tribinama, otvaranjem izložbi i promocijama publikacija posvećenih kulturnoj baštini, prezentacijom dokumentacije za obnovu i sl.

U organizaciji Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine ovogodišnji Dani europske baštine u Hrvatskoj obilježavaju se od 18. rujna do 12. listopada 2014. godine.

Konzervatorski svjetlopiši – naših prvih 160 godina zajedno

Četvrtak 18. rujna 2014., u 12:00 sati

Zagreb, Gliptoteka HAZU

IZLOŽBA Konzervatorski svjetlopiši – naših prvih stotinu i šezdeset godina zajedno

AUTORICA IZLOŽBE: mr. sc. Sanja Grković

Izložba *Konzervatorski svjetlopiši – naših prvih 160 godina zajedno* rezultat je sustavnoga proučavanja analogne fotodokumentacije, prvotno Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture Republike Hrvatske u Runjaninovoj ulici, a potom i sveukupnog analognog fotografskog fonda naše nacionalne konzervatorske službe, odnosno fototeka konzervatorskih odjela u Dubrovniku, Osijeku, Požegi, Rijeci, Slavonskome Brodu, Splitu, Šibeniku, Vukovaru, Zadru i Zagrebu, koje ujedinjuju više od 500.000 konzervatorskih fotografija nastalih u vremenskome rasponu od 60-ih godina 19. stoljeća pa sve do konca 20. stoljeća, kada digitalna fotografija uspijeva gotovo posve potisnuti analognu.

Podatak da najstarije fotografije iz konzervatorskih fotoarhi-

va potječu iz 60-ih godina 19. stoljeća govori u prilog činjenici da je konzervatorska fotografija od samih početaka bila zornim pratiteljem organiziranoga čuvanja spomeničke baštine na našim prostorima. Organizirano čuvanje spomeničke baštine u nas staro je točno stotinu i šezdeset godina, odnosno seže u daleku 1854. godinu. Te je godine Centralna komisija za očuvanje povijesnih i umjetničkih spomenika - osnovana u Beču 1850. godine, nakon revolucionarne i turbulentne 1848. godine, s jasno zacrtanom zadaćom naglašavanja važnosti zaštite kulturnih spomenika i uopće djelovanja na tome polju – s istim ciljem promaknula i imenovala u centrima svojih krunovina vrsne djelatnike s područja znanosti i kulture u prve državne konzervatore. U Dalmaciji je ova časna dužnost bila povjerena Vicku Andriću, na području Hrvatske i Slavonije Ivanu Kukuljeviću Sakcinskomu, a u Istri Pietru Kandleru.

Slijedom rečenoga možemo ponosno ustvrditi: *naših prvih stotinu i šezdeset godina zajedno!*

Konzervatorska služba nezamisliva je bez konzervatorske dokumentacije. Ona predstavlja bazu, nezaobilazno polazište svakom stručnom radu, kako teoretskom, tako i praktičnom. Konzervatorskoj fotografiji kao sastavnomu dijelu konzer-

vatorske dokumentacije s punim pravom možemo pripisati epitet vizualnoga čuvara stanja baštine jer je zaslužna što posjedujemo, primjerice, uvid u izgled spomenika koji smo u nekom povijesnom trenutku djelomično ili u potpunosti izgubili ili pak što govori o izgledu spomenika prije, za vrijeme te u konačnici nakon konzervatorskih i/ili restauratorskih zahvata.

Uvid u sveukupni konzervatorski fotofond poučava nas da konzervatorsku fotografiju treba sagledati kao širok spektar

vizualnosti koji u sebi uključuje i isprepleće vrlo slojevitom tematicu pa uz onu užu stručno-spomeničku očitavamo također povijesnu, pejzažnu, ambijentalnu, situacijsku, reportažnu, gospodarstvenu, životnu tematiku, portretistiku i drugo. Slijedom ove tvrdnje izložba je rezultat zahtjevne dužnosti, pravog izazova, da se iz količinski impozantnog te sadržajno istovremeno cjelovitoga, koliko i slojevitoga, fotografskog fonda izdvoji relativno malen broj fotografija, brojem jedva nešto veći od stotice, koji pored dokumentarne vrijednosti, dakle, povijesne ili starosne te funkcionalne ili strukovne,

odlikuje i vizualna atraktivnost koja počiva na subjektivnosti i promatračevu senzibilitetu.

Na koncu uvodnoga dijela pridodajmo kako je posredna, no ne manje važna, dobrobit pripremanja izložbe *Konzervatorski svjetlopiši - naših prvih 160 godina zajedno* bila stjecanje uvida

u raznolikost rada fotoslužbi i vođenja fotodokumentacije u pojedinim konzervatorskim odjelima Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Ovomu možemo pridodati još nešto: pregledom cjelokupne dokumentacije ukazala se mogućnost sastavljanja imenika fotografa koji su djelovali u konzervatorskoj službi od njezina osnivanja do danas. Također čini se neprocjenjivom dobiti, ništa manje bitnom od one koja podrazumijeva pripremu same izložbe, susret i upoznavanje s kolegama u odjelima i uspostavljanje tješnjih kontakata, time i djelotvornije konzervatorske i dokumentarističke suradnje.

Zaokruživši naših prvih stotinu i šezdeset godina zajedno, stremimo u budućnost, djelujemo i nastojimo. I nadamo se najboljem. Svjesni smo svih tehnoloških blagodati suvremenoga vremen-

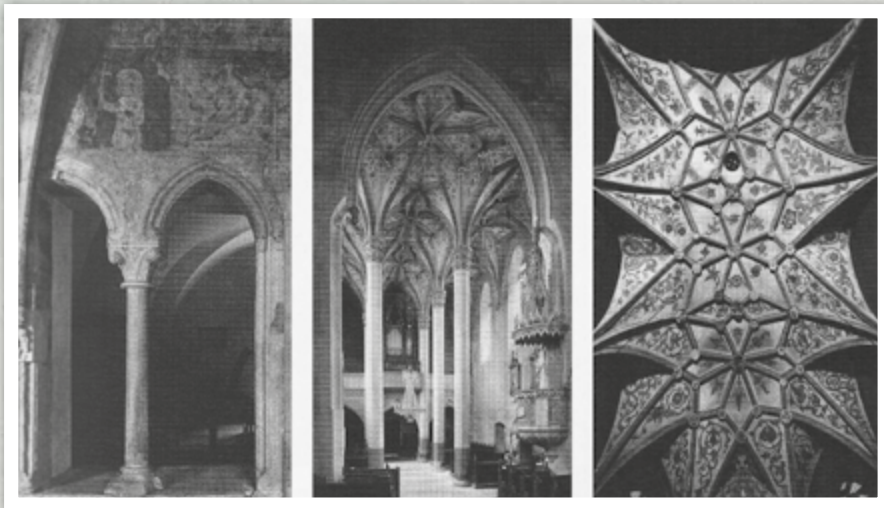
na bez kojih bi nam život bio gotovo nezamisliv i zahvalni smo na njima. Ni područje fotografije nije od toga izuzeto: jednostavnost postupka, brzina i dostupnost samo su neke od sjajnih strana napretka na digitalnome polju fotografije. Ipak, ne bismo smjeli smetnuti s uma da je napredak opravdan samo do trenutka dok ostaje u funkciji i služi napretku službe, dok ne postane kontraproduktivan.

Danas, u digitalno vrijeme, lakoća fotografiranja i hiperprodukcija fotografija - s posljedičnim polaganim, ali nezaustavljivim odumiranjem profesionalne fotografije u konzervatorskoj službi - može se pokazati trenutačno operativnom. No takva, velikim dijelom raštrkana, neujedinjena i nepravodobno siste-

matizirana digitalna fotodokumentacija u konačnici postaje, slikovito rečeno, neprohodnom vizualnom šumom na koju se ubrzo hvata mrak zaborava. Stoga je, upravo u današnje digitalno vrijeme, sazrio trenutak da moderna konzervatorska služba, ne samo deklarativno već i konkretno, reafirmira svoju fotodokumentaciju, čineći sve kako bi je dalje valjano vodila i unaprjeđivala. Budimo stoga službom koja zna *što će ostaviti za sobom za sto i više godina!*

ZAGREB

Utorak, 23. rujna 2014., u 18:00 sati

Muzej Mimara – izložba Nino Vranić – sjećanja na baštinu

Nikola Nino Vranić (1933. - 2012.) bio je fotograf u službi zaštite spomenika kulture u Republičkom zavodu u Zagrebu od 1954. do 1989. godine. Opsežan fotografsko-dokumentarni opus od 30.000 negativna i pozitiva pohranjen je u fototeci Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Baštinu je promatrao i pretvarao u fotografski motiv odabirući uvijek nepogrešivo pravi trenutak okidanja. Sve češća ugroženost i suzbina prolaznosti baštine čine fotografiju objektivnom disciplinom zaštite, koja svojim metodama postiže ne samo dokumentiranje i čuvanje sjećanja na njezine osobine već omogućuje i prepoznavanje onoga što su vrijeme, nedaće i nasilna razaranja u njoj uništili. S obzirom na profesionalnu pripadnost i etička načela on je realizirao svoje zadaće koje mu je davala struka zaštite. Održao je sedamnaest samostalnih izložbi, svojim je fotografijama opremio desetak monografija vrhunskih hrvatskih likovnih umjetnika, a o njegovoj umjetnosti tiskane su dvije.

AUTORI IZLOŽBE: Miljenko Domijan,
Josip Korošec

**Ponedjeljak, 22. rujna 2014.,
u Botaničkom vrtu, predavanje i obilazak**

U 12:00 sati u Izložbenom paviljonu

Mladen Perušić, d.i.a.:

Obnova povijesne arhitekture u Botaničkom vrtu PMF-a

U 12:40 sati, obilazak građevina i vrta

Mladen Perušić, d.i.a., i mr. sc. Biserka Juretić, voditeljica Vrta

Zagrebački Botanički vrt sačuvan je u urbanističko-arhitektonskoj koncepciji u gotovo izvornom obliku kako ga je zamislio prof. dr. Antun Heinz 1889. godine u skladu s tada suvremenim europskim standardima. Do danas je održan u dvostrukoj namjeni: kao dio Biološkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u funkciji je praktične nastave i znanosti, a kao gradski perivoj dostupan je posjetiteljima. Uklopljen je u okvir Lenucijeve potkove Donjega grada, koja je kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara Ministarstva kulture pod brojem Z-1536, kao

izvorno gradograditeljsko ostvarenje te kao dovršeni, urbanistički, arhitektonski i parkovno oblikovani prostor središnje zone Zagreba, kako je navedeno u Rješenju, a upisan je još 1971. i kao hortikulturni spomenik u kategoriji botaničkoga vrta pod brojem 649.

U Botaničkom su vrtu krajem 19. stoljeća, istovremeno s uređenjem partera i sadnjom zelenila, izgrađene funkcionalne građevine u skladu s tada suvremenom koncepcijom uređenja perivoja. Posljednjih petnaestak godina prema definiranim prioritetima i uz konzervatorski nadzor predstavnika Gradskega zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode izveden je niz radova sanacije i obnove objekta, perivojne arhitekture, partera i mreža instalacija. Izložit će se prikaz recentnih obnova Izložbenoga paviljona, ulaznoga portala i ograde, akvarija s vodometom, projekta obnove izložbenih staklenika u realizaciji i dr.

PARTNERI: Botanički vrt PMF-a i Društvo arhitekata Zagreba – Sekcija Arhitektonsko naslijeđe

Petak, 26. rujna 2014., u 19:00 sati

Galerija Klovićevi dvori - izložba Konzervatorski odjel u Imotskome

Konzervatorski odjel u Imotskome osnovan je 2007. godine te pokriva prostor Grada Vrgorca, Grada Imotskoga te općina Šestanovac, Cista Provo, Lovreć, Lokvičići, Zagvozd, Podbablje, Zmijavci, Runovići i Proložac. Činjenica je da se nakon osnivanja Odjela u Imotskome počelo intenzivnije brinuti za kulturnu baštinu ovih krajeva. Do tada je to u okviru svojih mogućnosti radio splitski Konzervatorski odjel čiji su konzervatori desetljećima bili gotovo jedini kulturni djelatnici koji su pohodili ove krajeve. Odmah nakon osnivanja započelo se s konkretnim zaštitnim radovima i taj dio posla, unatoč svim teškoćama, predstavlja osnovnu djelatnost ovog Odjela. Cilj je ove izložbe u sklopu Dana europske baštine na 15 panoa predstaviti neke od projekata s naglaskom na one koji su završeni ili će se završiti u skorome vremenu.

Subota, 27. rujna 2014., od 11:00 do 13:00 sati

Galerija Klovićevi dvori - Artionica

Artionica Galerije Klovićevi dvori mjesto je okupljanja mladih kreativaca željnih stjecanja novih znanja i vještina. Svakom novom izložbom teži se obrađivanju raznih područja likovne kulture te upoznavanju s povijesnim stilovima i različitim temama i tehnikama rada. Uz pomoć umjetnika djeca nauče nove tehnike koje im je određena izložba nametnula pa tako koriste različite vrste materijala, od klasičnih umjetničkih: boja, kamena, drva, do svakodnevnih odbačenih materijala (plastičnih boca, novina, stakla...). Već više od deset godina Mala likovna radionica Artionica sudjeluje u programu obilježavanja Dana europske baštine.

Subota i nedjelja, 27. - 28. rujna 2014.

Besplatan ulaz u zagrebačke muzeje:

Muzej grada Zagreba, Tehnički muzej, Muzej Mimara, Hrvatski školski muzej, Etnografski muzej, Hrvatski prirodoslovni muzej, Muzej Prigorja Sesvete, Umjetnički paviljon, Muzej suvremene umjetnosti, Galeriju Klovićevi dvori, Muzej za umjetnost i obrt, Arheološki muzej

Od 23. rujna do 26. rujna 2014.*Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske:
Arhitektura s potpisom II*

Program specijaliziranih stručnih vodstva pod nazivom Arhitektura s potpisom obuhvaća djela istaknutih hrvatskih arhitekata 19. i početka 20. stoljeća u Zagrebu. Vizualnu prepoznatljivost i identitet grada kreirali su brojni arhitekti koji su se nastavljali na radove svojih prethodnika, gradeći skladnu arhitekturu u stilu vremena u kojem su djelovali. Ovim programom željeli bismo skrenuti pozornost na vrijednu zagrebačku arhitektonsku baštinu i upozoriti na njezino današnje stanje.

Utorak, 23. rujna, u 17:00 sati, polazak ispred Hrvatskogaškolskog muzeja, Trg maršala Tita 4

dr. sc. Dragan Damjanović, izvanredni profesor na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Arhitekti Hönigsberg i Deutsch

Leo Hönigsberg (1861. - 1811.) i Julije Deutsch (1859. - 1922.) ubrajaju se u skupinu hrvatskih arhitekata koja se vraća krajem 1880-ih godina sa školovanja iz Beča i koja u zagrebačku arhitekturu unosi elemente kasnoga historicizma. Nakon što je Leo Hönigsberg nekoliko godina samostalno radio (1886. - 1889.), s Julijem Deutschem osniva 1889. najplodniji zagrebački arhitektonski ured kraja 19. i početka 20. stoljeća. Do kraja 19. stoljeća projektirali su i/ili sagradili brojne javne i stambene građevine u raznim oblicima historijskih

Hönigsberg i Deutsch, Učiteljski dom, 1895.

stilova, ponajprije u neorenesansnom i neobaroknom stilu (Hrvatski učiteljski dom, Trg Maršala Tita 4, 1888. - 1889.; palača Schlesinger, Strossmayerov trg 10., 1891.; palača Spitzer, Strossmayerov trg 6, 1893.; palača Kolmar, Jelačićev trg 7, 1904. - 1905. itd.).

Iako su sami ostali vjerni historijskim stilovima od kraja 19. stoljeća, počinju zapošljavati u svojem atelijeru mlade arhitekate koji sa školovanja iz Beča donose u Zagreb novi stil - secesiju. Najvažniju ulogu u tom procesu odigrao je Vjekoslav Bastl, prema čijem se projektu podiže kuća Josipa Pečića (1898., Ilica 43), Trgovačko-obrtnički muzej (1902. - 1903., Mažuranićev trg 14), kuća Josipa Kalline s pročeljem prekrivenim majoličkim pločicama (1903., Gundulićeva 20) te zgrada Eugena Viktora Fellerera (tzv. Elsa Fluid, 1905., Jurišićeva 1, pročelja poslije preoblikovana). Poslije se u uredu zapošljava Otto Goldscheider, jedan od prvaka kasne secesije u Zagrebu, autor interijera devastirane kavane Corso u zgradi Hrvatsko-slavonske zemaljske centralne štedionice (1905. - 1907., Ilica 25/Gundulićeva).

Srijeda, 24. rujna, u 17:00 sati, polazak ispred Hrvatskoga muzeja arhitekture, Ul. Ivana Gorana Kovačića 37

dr. sc. Tamara Bjažić Klarin, znanstvena suradnica, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti - Hrvatski muzej arhitekture

Hugo Ehrlich (1879. – 1936.)

Hugo Ehrlich, pripadnik prve generacije hrvatskih modernista rođenih 1870-ih godina, u nepuna je četiri desetljeća profesionalnoga djelovanja ujedinio tri etape procesa modernizacije – usvajanja novih prostornih, konstruktivnih i nužno oblikovnih koncepata u rasponu od protofunkcionalizma preko klasiciziranoga modernizma do internacionalnoga stila. Nakon završene Visoke tehničke škole i nekoliko godina rada u Beču Ehrlich u Zagrebu s višegodišnjim partnerom Viktorom Kovačićem sudjeluje u uspostavi reduciranog arhitektonskog izričaja lišenoga suviše stilizacije, moderne arhitekture koja zahtijeva „logičnost i praktičnost“. Samostalna praksa 1920-ih u znaku je traženja, eksperimentiranja s klasicističkim oblikovnim

vokabularom i početka pedagoškoga rada na Tehničkoj visokoj školi, gdje obrazuje generaciju vodećih nositelja novoga građenja pod čijim utjecajem gradi posljednje realizacije. Glavninu Ehrlichova opusa predstavljenog 1932. u ediciji G. E. Konrada, a zatim u monografiji Žarka Domljana (izdanje

Hugo Ehrlich, Kompleks Nadarbine u Vlaškoj ulici, 1926. - 1930.

DPUH-a, 1979.), čini stambena arhitektura – ekskluzivne obiteljske kuće i najamne stambene zgrade od kojih je najveća palača Nadarbine zagrebačke nadbiskupije s čak 227 stanova. Šetnja Ehrlichovim rodnim Zagrebom počće na Josipovcu, najstarijoj ljetnikovačkoj četvrti u kojoj je proveo djetinjstvo, nastavit će se preko Donjega grada i nove gradske četvrti istočno od Draškovićeve ulice i završiti na glavnome gradskom trgu, odnosno, Strossmayerovu šetalištu, Ehrlichovoj jedinstvenoj urbanističkoj intervenciji.

Četvrtak, 25. rujna, u 17:00 sati, polazak ispred Napretkove zgrade, ugao Bogovićeve i Gajeve ulice

Ivana Haničar Buljan, dipl. ing. arh., stručna savjetnica u Institutu za povijest umjetnosti

Stjepan Planić (1900. – 1980.)

Nakon završene Državne srednje tehničke škole u Zagrebu 1920. godine prva projektantska iskustva stječe u atelijeru Rudolfa Lubynskog, a potom u građevnoj tvrtki Ivančić i Wolkenfeld. Godine 1926. upisuje se u prvoj generaciji na Katedru za arhitekturu Državne umjetničke akademije u Zagrebu, koju je utemeljio arhitekt Drago Ibler, a već sljedeće godine otvara vlastiti ured.

Ideje moderne arhitekture, ostvarenje kvalitetnijega životnog i radnog prostora provodi u svojim projektima, ali i djelovanjem u Udruženju umjetnika Zemlja, pisanjem stručnih članaka te knjigom Problemi savremene arhitekture, 1932. U vrlo bogatom graditeljskom opusu, nastalome u razdoblju od

1925. do 1980. godine, dominiraju obiteljske kuće, no postoji i znatan broj stambenih, javnih i poslovnih građevina.

U obilasku Planićevih izvedenih objekata u Zagrebu prikazat će se segmenti projektantskoga djelovanja od promišljanja urbaniteta i interpolacija u donjogradski ortogonalni raster do obiteljskih vila na južnim obroncima Medvednice.

Arhiv Stjepana Planića broji oko 700 projekata, pohranjen je u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu i upisan u registar pokretnih kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Stjepan Planić, Zgrada Napretkove zadruge, 1936.

Petak, 26. rujna, u 12:00 sati

Okrugli stol: Odnos prema baštini – primjer novih intervencija u Zagrebu, moderator: dr. sc. Frano Dulibić, predsjednik Odbora za baštinu i prostor DPUH-a

IMPRESUM:

Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, Preradovićeve 44, Zagreb

Stručna koncepcija:
dr. sc. Irena Kraševac

ŠČITARJEVO

Subota i nedjelja, 27. - 28. rujna 2014., od 12:00 do 18:00 sati

Arheološki park Andautonija

U današnjem selu Ščitarjevu nalaze se sačuvani i muzeološki prezentirani dijelovi rimskoga grada Andautonije, koji je od 1. do 4. st. bilo urbano središte prostora na kojem se danas nalazi Zagreb.

Od 1994. godine u dvorištu župnog ureda, u samom središtu Ščitarjeva, otvoren je Arheološki park u kojem se mogu razgledati sačuvani dijelovi rimskih zgrada i ulice. Posjetitelji mogu sudjelovati u radionicama i igraonicama te razgledati izložbu rimskih mirisa, a za najavljene grupe organizira se i stručno vodstvo.

Do Ščitarjeva se najbrže stiže Radničkom cestom, preko Domovinskoga mosta (na drugome semaforu lijevo), od centra Zagreba cca 15 min.

Zagreb, Utorak, 30. rujna 12:00 sati

Dodjela „Nagrade Vicko Andrić“ u Muzeju Mimara

„Nagrada Vicko Andrić“ dodjeljuje se za izvanredna postignuća u području zaštite kulturne baštine u Hrvatskoj i to za postignuća u konzervatorsko-restauratorskim radovima na očuvanju kulturne baštine, istraživanju i dokumentiranju kulturnih dobara, razvoju konzervatorske i konzervatorsko-restauratorske struke i unapređenju sustava zaštite kulturne baštine, očuvanju i obogaćenju ukupnoga fonda kulturne baštine Republike Hrvatske.

1.) Nagrada „Vicko Andrić“ za životno djelo dodjeljuje se akademiku Nenadu Cambiju jer je svojim izvanrednim doprinosom i radom na zaštiti kulturne baštine obilježio vrijeme u kojem je djelovao. Njegov rad čini zaokruženu cjelinu, a njegova djela i ostvarenja ostaju trajno dobro Republike Hrvatske.

U svojoj je karijeri postigao zapažene rezultate u izučavanju i zaštiti arheoloških lokaliteta i spomeničke baštine i to ne samo u Splitu i Zadru, gdje je bio dugogodišnji ravnatelj Arheološkoga muzeja, profesor na fakultetu i predsjednik Književnoga kruga, nego i radom na brojnim lokalitetima duž Jadranske obale.

Ono što je za konzervatorsku struku najvrjednije istaknuti jest da je Nenad Cambi prvi u Hrvatskoj započeo sustavne zahvate u zaštiti podmorja te da je izravno zaslužan za

odgoj čitavoga naraštaja konzervatora i arheologa koji se danas bave očuvanjem podmorskih lokaliteta na istočnoj obali Jadrana.

Pokretač je istraživanja i konzervatorskih radova helenističkoga Stobreča, antičke Narone, Burnuma i brojnih drugih velikih projekata od nacionalnoga značenja od kojih neki još i danas traju. Kao doajen podvodne arheologije uključen je u brojne zahvate te vrste, od samih njezinih početaka na tlu Hrvatske pa do nedavnoga milenijskog pothvata spašavanja hrvatske bronce pored otočića Vele Orjule - popularnog Apoksiomena. Često se zaboravlja njegov doprinos u pronalasku Augusteja Narone, lokaliteta koji je prvi započeo istraživati i pronašao mramornu glavu rimskoga cara Vespazijana Augusta. Njegovo bavljenje antičkom skulpturom rezultiralo je sjajnim izdanjima koja promiču hrvatsko spomeničko bogatstvo diljem svijeta.

Pored širokoga znanstvenog interesa za povijesnu građu mnogih lokaliteta temelj je njegova interesa ipak Dioklecijanov palača te pripada među one koji su svojim radom, posebno na području skulpture, dali ogroman doprinos njezinu upoznavanju i očuvanju za buduće naraštaje.

Kao profesor Filozofskoga fakulteta u Zadru podigao je brojne mlade istraživače i bio im mentor u njihovome znanstvenom radu. Autor je velikoga broja znanstvenih i stručnih radova za koje je dobio značajna priznanja. Bio je i član uglednih znanstvenih organizacija, među kojima Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

akademik Nenad Cambi

2) Godišnja Nagrada „Vicko Andrić“ dodjeljuje se Maji Gorianc Čumbrek, dipl. ing. arh., i Mladenu Perušiću, dipl. ing. arh., za izvrsnost izvedbenog elaborata te za vođenje zahtjevne obnove pročelja, kupole i krova Umjetničkoga paviljona u Zagrebu u periodu od 2006. do 2013. godine.

Umjetnički paviljon sagrađen je 1898. godine kao centralna građevina s kupolom i bočnim krilima osvjetljenja sa stropa, prema tadašnjim europskim arhitektonskim obrascima za građevinu takvih namjena.

U stoljetnome nizu građevnih mijena Paviljon je djelomice izgubio prvotni izgled, najviše 1939. u radikalnoj purifikaciji pročelja. Građevno stanje početkom ovoga stoljeća bilo je vrlo loše. Tijekom vremena na zgradi su u nekoliko navrata izvođeni radovi, ali uvijek samo parcijalno i linijom manjeg otpora. Zamjenjivala se dotrajala ravna žbuka, profilacije manjim dijelom i nestručno, a dotrajala arhitektonska plastika nije obnavljana, već uklanjana.

U Gradskome zavodu za zaštitu spomenika kulture i prirode Maja Gorianc Čumbrek i Mladen Perušić izradili su 2006. konzervatorske smjernice i troškovnik obnove restauratorskih radova za obnovu pročelja, kupole i krovova paviljona na način restitucije izvornoga stanja, a tijekom radova provodili su kontinuiran konzervatorski nadzor. Obnova je započela sanacijom krovova dvorana 2006. te

Maja Gorianc Čumbrek,
dipl. ing. arh.

Mladen Perušić,
dipl. ing. arh.

potom sanacijom kupole i metalne konstrukcije. Prilikom zamjene žičanoga stakla uklonjene su i limene plohe na kraćim stranama kupole, prenesene vjerojatno iz Budimpešte, te ostakljene kako je bilo predviđeno u oba projekta. Posebna pozornost posvećena je restauratorskim radovima koji obuhvaćaju 1076 elemenata pročelja i krovova. Dio se odnosi na sanaciju konzola krovnih vijenaca, modiljona i sličnih elemenata s lučnim profilacijama, a ostalo na figuralnu plastiku i ornamentiku s floralnim motivima. Velik dio elemenata od lijevane mase sanirao se in situ, npr. biste umjetnika, sva ugrađena lijevana arhitektonska plastika, konzole, modiljoni vijenaca, razne volute i sl. Ukrasna limarija od cinčanoga lima

na kupoli i krovovima - maskeroni, girlande, stošci, grbovi na štitovima, volute i vaze na krovovima - demontirana je. Na taj se način moglo sanirati podloge i obnoviti pričvršćenja, a u radionici ih kvalitetnije restaurirati. Najočuvaniji komadi poslužili su i za izradu istovjetnih koji nedostaju. Za restituciju ukrasne plastike koja je s pročelja skinuta 1939. godine izrađivani su modeli i niz probnih kiparskih uzoraka u glini. Pročelja su obojena u tonovima koji su određeni prema nalazima na restauratorskim sondama. Rekonstrukcijom ulaznoga portala postavljanjem hermi i biste Atene Parthenos, zaštitnice umjetnosti, dovršena je sveobuhvatna obnova i Umjetničkomu paviljonu vraćen izgled kakav je imao kada je sagrađen 1898. godine.

Obrazloženje metode pristupa i tijek radova voditelji obnove prikazali su 2013. na prigodnoj izložbi i u tekstu kataloga te su i na taj način dokumentirali konzervatorski zahvat koji je vrijedan doprinos očuvanju hrvatske kulturne baštine.

3) Nagrada „Vicko Andrić“ za doprinos lokalnoj zajednici dodjeljuje se Kulturno-umjetničkomu društvu Oštrc.

KUD Oštrc osnovan je 1979. godine. Višegodišnje volontersko djelovanje članova bazirano je na revitalizaciji brojnih lokalnih vrijednosti Ruda, a osobito je značajan njihov rad na trima projektima iz područja zaštite kulturne baštine. To su: Rudarska greblica – autohtoni rudarski kolač, obno-

va Rudnika sveta Barbara i obnova Mlina Pukšar.

1. Rudarska greblica

Polovicom 16. st. u Rudama se, usporedno s procvatom rudarstva, pojavljuje prema usmenoj predaji nekad jelo, a danas kolač Rudarska greblica. Zahvaljujući članovima KUD-a Oštrc koji su tijekom 1997. skupili svu potrebnu građu, obavivši pritom niz razgovora sa starijim mještankama, priprema kolača Rudarska greblica od prosinca 1997. nalazi se na listi nematerijalne kulturne baštine Republike Hrvatske (uvedena u registar pod brojem Z-3479), a od 1985. godine u Rudama se svakoga prvog vikenda u srpnju organiziraju Dani Rudarske greblice.

2. Obnova Rudnika sveta Barbara

Rudnik sv. Barbara nekad je bio najveći rudnik bakra u Austro-Ugarskoj Monarhiji, a pretpostavlja se da se bakrena ruda kopala i u doba Rimljana.

Rudnik sveta Barbara otvoren je za posjetitelje 29. lipnja 2012. godine. Obnovu je inicirao KUD Oštrc, prepoznavši ideju profesora Borisa Šinkovca, inače geologa zaduženoga za provedbu istražnih rudarskih radova u Rudama 50-ih godina prošloga stoljeća. Članovi KUD-a su, uz stručni nadzor, sudjelovali u sanaciji rudnika i čišćenju okolnoga terena.

KUD Oštrc imao je oveliku ulogu u provedbi sveukupne revitalizacije Rudnika (edukacija lokalnih turističkih vodiča, izradba brošura projekta, osnivanje mineraloško-petrografske zbirke), a krajem 2010. osnovali su sekciju za očuvanje rudarske baštine pod nazivom Bergmani. KUD Oštrc pokrenuo je i usmjerio prema Muzeju i Gradu Samoboru inicijativu da se obnovljeni dijelovi Rudnika proglase kulturnim dobrom i da se stave pod zaštitu.

3. Obnova mlina Pukšar

Prema pisanim podatcima, nekada je na potoku Gradni bilo čak 19 mlinova. Zadnji djelomice očuvani mlin obitelji Pukšar u Gornjim Rudama prestao je s radom prije 15-ak godina zbog dotrajalosti mlinskoga kola.

Inicijativa za njegovu obnovu rezultat je sinergija triju ključnih inicijativa: interesa Konzervatorskog odjela u Zagrebu da se mlin obnovi sukladno njihovim smjernicama i stavi pod zaštitu, spremnosti članova KUD-a Oštrc da se svojim iskustvom u traženju sredstava, entuzijazmom i iskustvom u provedbi raznih projekata i vlastitim radom uključe u obnovu mlina te spremnosti vlasnika da obnovljeni mlin integrira u turističku ponudu samoborskoga kraja.

Mlin je izgrađen kao manji prizemni objekt, zidan kamenom, natkriven dvostrešnim krovom. Unutrašnjost je dvoprostorna. U zgradi je u potpunosti očuvan pripadajući inventar vezan uz mlinarenja. Vanjština je mlina u relativno lošem stanju. Stolarija zahtijeva temeljitu rekonstrukciju, drveni je kotač nepopravljivo oštećen, krovište prokišnjava, djelomično je zatrpan glavni mlinski kanal za dovod vode. Nažalost, mlin se danas koristi kao kokošinjac i ako se u skoro vrijeme ne

krene s obnovom zgrade, postoji velika mogućnost njezina nepovratna urušavanja.

S obzirom da vlasnik mlina ne posjeduje stručne ni financijske kapacitete za bilo kakvu obnovu, između vlasnika i KUD-a potpisan je sporazum kojim se KUD Oštrc obvezuje organizirati i voditi pripremu za obnovu mlina u smislu javljanja na natječaje i izradbe potrebne dokumentacije, sve pod nadzorom nadležnoga Konzervatorskog odjela u Zagrebu.

Prošle je godine izrađeno i postavljeno mlinsko kolo s osovinom i koritom za vodu, a tijekom 2014. i 2015. godine u planu je potpuna obnova mlina.

Od prosinca 2013. godine mlin Pukšar nalazi se na listi preventivno zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske pod oznakom P-4687.

SISAK

2. DANI INDUSTRIJSKE
BAŠTINE GRADA SSKA

19.9. - 5.10.2014.

Manifestacija pod nazivom **Dani industrijske baštine grada Siska** održavat će se **od 19. rujna do 5. listopada 2014.**, kao jedna od manifestacija Dana europske baštine 2014. Cilj organizatora manifestacije, Konzervatorskog odjela u Sisku Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture, Gradskog muzeja Sisak i Gradske galerije Striegl jest prezentacija iznimnog povijesnog i kulturnog resursa koji je obilježio povijest grada Siska od druge polovice 19. stoljeća do današnjeg vremena. Tijekom manifestacije nastavit će se upoznavanje građanstva i gostiju grada s mogućnostima kvalitetnog korištenja industrijske baštine kao razvojnog potencijala grada Siska. Isto tako upoznat će problematiku industrijske baštine s područja Njemačke te će im se prezentirati industrijska baština Osijeka. Manifestacija se provodi uz potporu Ministarstva kulture, Sisačko-moslavačke županije i Grada Siska.

Manifestacija Dani industrijske baštine grada Siska započet će 19. rujna 2014. otvorenjem izložbe Nova namjena starih industrijskih građevina. Četrdeset godina zaštite industrijskih spomenika u Njemačkoj te predavanjem autora izložbe Axela Föhla iz Radne grupe za zaštitu industrijskih spomenika Udruženja za zaštitu spomenika u Saveznoj Republici Njemačkoj. U sklopu navedene manifestacije javnosti će se prezentirati

projekt uređenja Holandske kuće kao i cjelokupni projekt infocentra industrijske baštine Holandska kuća. Tijekom dva tjedna organizirat će se razna predavanja, obilasci objekata industrijske baštine grada Siska, edukativne radionice te niz drugih događanja. Također već treću godinu zaredom u sklopu projekta Tvornica baštine Željezare Sisak održat će se konzervatorsko-restauratorska radionica u Parku skulptura nastalih u sklopu Kolonije likovnih umjetnika Željezare Sisak tijekom koje će se provoditi radovi na skulpturi Josipa Diminića Objekt II. u prostoru Parka skulptura nastalih u sklopu Kolonije likovnih umjetnika Željezare Sisak.

ORGANIZATORI:

Konzervatorski odjel u Sisku
Uprave za zaštitu kulturne
baštine Ministarstva kulture
Gradski muzej Sisak
Gradska galerija Striegl

PARTNERI:

Dom kulture „Kristalna kocka
vedrine“ Sisak
Narodna knjižnica i čitaonica
„Vlado Gotovac“ Sisak
Državni arhiv u Sisku
Foto klub „Siscia Obscura“ Sisak
Umjetnička akademija u Splitu
Gimnazija Sisak
Segestica 1919. d. o. o.

PETAK/
19.9.2014.

19. 9. 2014. – otvorenje izložbe Nova namjena starih industrijskih građevina: četrdeset godina zaštite industrijskih spomenika u Njemačkoj i predavanje

PREDAVAČ: Axel Föhl, Državni federalni ured za povijesne spomenike pokrajine Sjeverne Rajne – Vestfalije, Njemačka

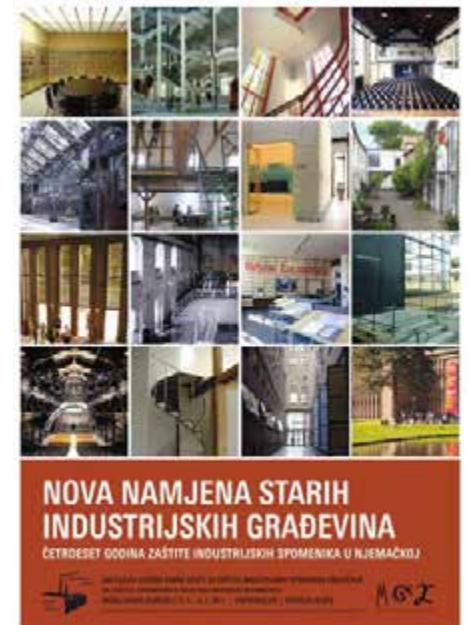
ORGANIZATOR: Gradski muzej Sisak

LOKACIJA: Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10

VRIJEME: 18:00 sati

Od otprilike 1970. godine u Njemačkoj se industrijski spomenici smatraju svjedocima prošlosti koji, istovjetno umjetničkim spomenicima kao što su dvorci, crkve i vile, čine živom ukupnu povijesnu panoramu. U punih dvjesto godina industrijalizacije Njemačka se na neki način izmijenila više nego svih prethodnih stoljeća zajedno. Njemački put prema industrijskoj naciji prebogat je iznimnim građevinama, važnim za povijest tehnike i arhitekture: rudnicima, kolodvorima, tvornicama, hangarima, vodotornjevima i dolinskim branama. Njemačkoj se čak može pripisati pionirska uloga u razvoju suvremenih građevinskih oblika u industriji na početku 20. stoljeća. Zahvaljujući upotrebi novih građevnih materijala kao što su željezo, staklo i beton, upravo na polju industrijske izgradnje postavljeni su temelji moderne u arhitekturi. Premda moderne građevine nastale u toj epohi kao namjenska gradnja imaju ograničenu namjenu, u posljednjim se desetljećima ispostavilo da upravo te robusne, trajno operativne industrijske građevine kriju obilje novih uporabnih mogućnosti. Broj sačuvanih industrijskih spomenika koji su, prema riječima njihovih novih vlasnika, pogodni za prenamjenu u međuvremenu se počeo brojiti u tisućama. U prenamjeni je na početku prednjačio javni sektor,

ali danas se pojavljuje sve više privatnih investitora koji su odavno shvatili jedinstven potencijal tih lokacija. Široka paleta novoiskorištenih svjedoka industrijske povijesti Njemačke, koji su zakonom zaštićeni spomenici, seže od vodotornjeva do višekatnih tvornica i od kućica željezničkog čuvara do benzinskih postaja i vodenih mlinova. Izložba *Nova namjena starih industrijskih građevina* trebala bi predočiti primjere svih pokrajinskih službi za zaštitu spomenika u panorami čitave Savezne Republike Njemačke, koji služe na zadovoljstvo službi za zaštitu spomenika, kao i investitorima i korisnicima. Ova bi informativna izložba trebala ilustrirati širok spektar mogućnosti te inspirirati i prenijeti upute za daljnji rad. U Njemačkoj još mnogi svjedoci industrijske povijesti čekaju da im njihovi poduzetni novi korisnici dodijele novu životnu mogućnost, pri čemu je – pokazuju brojni ohrabrujući primjeri – postupak prenamjene starih industrijskih građevina često jeftiniji od novogradnje. Izložba je organizirana u suradnji s Muzejom grada Zagreba.

19. 9. 2014.- izložba Industrijski pogoni u Sisku do kraja Drugog svjetskog rata. Šetnja kroz arhivsko gradivo

ORGANIZATOR: Državni arhiv u Sisku

LOKACIJA: Državni arhiv u Sisku, Frankopanska 21

VRIJEME: 19. 9. 2014., 8:00 – 19:00 sati

22. 9. – 26. 9. 2014., 8:00 – 15:00 sati

29. 9 - 3. 10. 2014., 8:00 – 19:00 sati

Izložbom se nastoji prezentirati isključivo arhivsko gradivo na temu industrijskih pogona grada Siska u vlasništvu Državnog arhiva u Sisku. Sačuvano arhivsko gradivo uglavnom može poslužiti kao vrijedan i precizan izvor podataka za povijest industrijskog razvoja sisačkog područja. Gradivo se nalazi u nizu arhivskih fondova te je dostupno istraživačima koji se bave takvim temama. Neprocjenjiva je dokumentacija nastala radom svake pojedine tvrtke koja se bavila određenom djelatnošću iz oblasti industrije na ovom području. Također je važna i fotodokumentacija koja se nalazi u nekoliko zbirki. Na izložbi su predstavljene pivovare, ciglane, drvena industrija, Gradska munjara, mlinovi, kožarska industrija, tvornice industrijalca Petra Teslića, Tvornica tanina, Rafinerija i Talionica Caprag. Katalog izložbe zamišljen je kao vodič kroz gradivo s povijesnim pregledom razvoja svake industrijske oblasti sisačkog područja.

20. 9. 2014. – razgledavanje tvornice „Segestica 1919.“ d. o. o. i predstava „Steiner: Skica“

ORGANIZATORI: Gradski muzej Sisak, Dom kulture „Kristalna kocka vedrine“ Sisak i „Segestica 1919.“ d. o. o.

LOKACIJA: tvornica „Segestica 1919.“ d. o. o., Kvirinova 8

VRIJEME: 15:30 – 17:30 sati - razgledavanje tvornice

18:00 – 19:00 sati - predstava

Predstava pod nazivom „*Steiner: Skica*“ u izvedbi Doma kulture „Kristalna kocka vedrine“ u režiji Jasmina Novljakovića i koreografiji Jasminke Petek Krapljan, čime se obilježava 120 godina od rođenja velikog sisačkog slikara Milana Steinera, održava se u originalnom ambijentu tvornice koja je svoju proizvodnju započela davne 1917. godine. Pomalo apokaliptična lokacija tvornice Segestica idealno je mjesto za predstavu u čijoj izvedbi sudjeluju članovi Plesnog teatra, Plesnog studija i članovi starijih školskih grupa Baletnog studija Doma kulture Sisak te Theatra malog Doma za starije i nemoćne Sisak.

SUBOTA /
20. 09. 2014.

PONEDJELJAK/
22.9.2014.**Ponedjeljak, 22. 9. 2014. – predavljanje projekta Holandska kuća – infocentar industrijske baštine grada Siska****ORGANIZATOR:** Konzervatorski odjel u Sisku Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture**LOKACIJA:** Holandska kuća, Rimska 10**VRIJEME:** 12:00 sati

U organizaciji Konzervatorskog odjela u Sisku u sklopu Dana industrijske baštine grada Siska u prostoru Holandske kuće prezentirat će se projekt Holandska kuća - infocentar industrijske baštine grada Siska. Projekt uključuje uređenje žitnog magazina u kojem bi se, svaka svojim sadržajem, smjestile ustanove Grada Siska: Gradski muzej Sisak i Gradska galerija Striegl. Također je predviđeno uređenje dijela Holandske kuće za potrebe poslovnih ureda Konzervatorskog odjela u Sisku Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture. U dijelu Holandske kuće predviđen je smještaj zbirke Kraker, jedne od najvrjednijih zbirka na područ-

ju RH - instrumenata za reprodukciju, snimanje i prijenos zvuka, kao i tonskih zapisa. U potkrovlju je predviđeno uređenje multimedijske dvorane za održavanje radionica, seminara i sl., prostora kakav nije dostupan u Gradu. Prezentirat će se i popratni programi osmišljeni u sklopu projekta kao što su rute industrijske baštine grada Siska, provođenje edukativnih radionica s temom industrijske baštine, obilježavanje lokacija industrijskih građevina i kompleksa putem suvremenih tehnologija te infopanoa.

UTORAK/
23.9.2014.**Utorak, 23. 9. 2014. – predavanje Promišljajući utopiju: postindustrijski pejzaž Siska****PREDAVAČ:** Sven Sorić, bacc. ing. arch.**ORGANIZATOR:** Gradski muzej Sisak**LOKACIJA:** Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10**VRIJEME:** 19:00 – 20:00 sati

Industrijski prostor Siska prostor je istraživanja koje s naglaskom na Željezaru Sisak i ostala industrijska područja te život radničkih naselja i njihov urbanizam promišlja način preobrazbe postojećeg, devastiranog, industrijskog područja u novi nukleus grada.

Analizirani su slojevi povijesti, identiteta, ambijenta, infrastrukture i arhitekture koji, vezani uz društveni i ekonomski razvoj grada, pružaju informaciju o nizu specifičnih cjelina oblikujući urbanu sliku Siska. Pojačana deurbanizacija koju prate pad životnog standarda i depopulacija rezultat je djelovanja problematičnih procesa poput neodržavanja industrijske infrastrukture i zatvaranja pogona. Elementi prostora koji čine industrijski i opći identitet grada vrednovani su i izdvojeni kako bi redefinicijom njihova korištenja postali pokretač novog urbaniteta.

U radu su mapirani elementi industrijskog pejzaža koji se transformiraju ovisno o fizičkim karakteristikama i položaju u gradu. Novim načinom korištenja stvaraju se sustavi prostora i kretanja koji umrežuju i regeneriraju narušenu strukturu grada. Opća metoda transformacije prikazana je na karakterističnom prostoru Capraga i primjeru proizvodne hale, no primjenjiva je u bilo kojoj industrijskoj sredini. Prilagodljivost

industrijskog prostora novim scenarijima ishodište je novog urbaniteta postindustrijskoga grada.

Istraživanje je dio znanstvenog projekta Heritage Urbanism □ Urban and Spatial Planning Models for Revival and Enhancement of Cultural Heritage (2032) koji financira Hrvatska zaklada za znanost, provodi se na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a vodi ga prof. dr. sc. Mladen Obad Šćitaroci.

ČETVRTAK/
25.9.2014.

25. 9. 2014. – predavanje Pregled najznačajnijih industrijskih kompleksa na primjerima u gradu Osijeku i gradovima tvrtkama (tzv. company towns - Đurđenovac, Belišće i Borovo)

PREDAVAČ: Ines Ambruš, viša stručna savjetnica konzervatorica, Konzervatorski odjel u Osijeku Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture

ORGANIZATOR: Gradski muzej Sisak

LOKACIJA: Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10

VRIJEME: 19:00 – 20:00 sati

Nastanak i razvoj industrije i izgradnje industrijskih pogona te planiranog stanovanja radnika i činovnika u Slavoniji započeo je tijekom druge polovine 19. i početkom 20. stoljeća. Zemljišta za izgradnju tvornica pomno su odabirana na povoljnim lokacijama ovisno o blizini prometnica, jeftinom zemljištu i mogućim potencijalima radne snage. Početkom 20. stoljeća planski se počelo promišljati o izgradnji industrijskih kompleksa i unutar grada Osijeka, što je bilo regulirano Statutom iz

1912. godine i to kao zonska izgradnja tvornica na gradskoj periferiji. Izgradnja industrijskih, javnih i stambenih zgrada za radnike i činovnike uvelike je utjecala na stvaranje gradskih blokova i formiranje urbane matrice koja je u Osijeku prepoznatljiva do danas. Industrijski kompleksi izgrađeni nekad na gradskoj periferiji danas su dio šireg urbanog središta, zaštićene i registrirane kulturnopovijesne cjeline grada Osijeka i kao takvi su s vremenom postali osjetljive potencijalne „brownfield“ investicije (Tvornica žigica „Drava“, Tvornica pokućstva „Povischil“, Osječka tvornica kože, „Union“ Paromlin, Osječka ljevaonica željeza i tvornica strojeva OLT d.d. i dr.).

Osim izgradnje industrijskih kompleksa u povijesnom dijelu grada Osijeka koji su postali važni markeri u profiliranju i oblikovanju gradske fizionomije, potrebno je spomenuti i velike industrijske komplekse izgrađene na potpuno praznim prostorima oko kojih su se formirala naselja sa svim popratnim javnim sadržajima, a predstavljaju urbanu tipologiju grada tvrtke (tzv. company towns). Zbog izuzetnog značaja drveta i tradicije obrade kože upravo na prostoru Slavonije nastale su tri vodeće planirane urbane sredine tog tipa (Đurđenovac, Belišće i Borovo).

Valorizacijom i promidžbom bogate industrijske baštine grada Osijeka i urbane tipologije company towna u Slavoniji potrebno je detaljnije stručno istražiti urbanarhitektonske, umjetničke, povijesne i druge vrijednosti u okvirima srednjoeuropskog industrijskog razvojnog konteksta odakle su pristizale investicije, kapital, projektanti, a tako i stilski utjecaji, a sve u svrhu njihova očuvanja i revitalizacije kao važnih sudionika u stvaranju cjelovitog, modernog srednjoeuropskog identiteta industrijskog doba.

III. Konzervatorsko-restauratorska radionica u Parku skulptura nastalih u sklopu Kolonije likovnih umjetnika Željezare Sisak

- radionica traje od **25. 9. do 6. 10. 2014.** u sklopu projekta **Tvornica baštine Željezara Sisak**

ORGANIZATOR: Gradska galerija Striegl i Odsjek za konzervaciju-restauraciju Umjetničke akademije u Splitu

LOKACIJA: Park skulptura nastalih u sklopu Kolonije likovnih umjetnika Željezare Sisak

Tijekom III. Konzervatorsko-restauratorske radionice izvest će se konzervatorsko-restauratorski zahvat na teško oštećenoj skulpturi Objekt II akademskog kipara Josipa Diminića.

U obnovi skulpture sudjelovat će i sam autor J. Diminić.

Po završetku radionice, prva stručno restaurirana skulptura biti će vraćena u Park skulptura Željezare Sisak. Troškove organiziranja radionice u Sisku i konzervatorsko-restauratorskih radova na skulpturi pokriva Ministarstvo kulture. Nositelj je programa zaštite kulturnih dobara Gradska galerija Striegl.

Subota, 27. 9. 2014. – razgledavanje riječne luke

SUBOTA/
27.9.2014.

ORGANIZATORI: Gradski muzej Sisak i
Pristanište i skladište d. o. o.

LOKACIJA: Pristanište i skladište d. o. o., Rimska 29

VRIJEME: 9:00 – 11:00 sati

Rijeke su dio identiteta grada Siska, a riječna luka jedan je od simbola gradskog prosperiteta od sredine 18. stoljeća i temelj razvoju njegova gospodarstva. Riječna luka na današnjem mjestu počela se graditi od polovice 19. stoljeća tako da se danas na toj lokaciji nalaze objekti od vremena Austro-Ugarske Monarhije do modernog doba. Lukom dominira veliki silos sa sušarom koji je izgrađen u vrijeme Drugog svjetskog rata, a danas je jedan od vizualnih simbola grada koji predstavlja inspiraciju nizu fotografa i slikara. Ambijent riječne luke predstavlja poseban doživljaj, a ulazak u silos otkrivanje novih detalja o razvoju riječnog prometa. Luka se nalazi u blizini gradskog centra i u budućim planovima može postati idealna turistička lokacija.

PONEDJELJAK/
29.9.2014.

Ponedjeljak, 29. 9. 2014. – izložba Književna nagrada
Željezare Sisak 1976. – 1990.

ORGANIZATORI: Narodna knjižnica i čitaonica „Vlado Gotovac“
Sisak i Gradski muzej Sisak

LOKACIJA: Narodna knjižnica i čitaonica „Vlado Gotovac“
Sisak, Rimska b. b.

VRIJEME: 19:00 sati

Izložba pod nazivom Književna nagrada
Željezare Sisak 1976. – 1990. predstavlja
ostavštinu nekada cijjenjene nagrade koju
je kontinuirano davao Metalurški kom-
binat „Željezara“ Sisak od 1976. do 1990.
godine. Odluka o pokretanju Nagrade
donesena je 1972. Godine, no pokrenuta je
tek četiri godine kasnije. Svake je godine
dodjeljivana po jedna nagrada za prozu,

poeziju te esejistiku i književnu kritiku i to autorima s prostora
tadašnje jugoslavenske države. O nagradama je odlučivala
komisija vrsnih stručnjaka zajedno s predstavnicima tvornice
prožimajući time ideju spajanja materijalnog i duhovnog rada.
Iz niza nagrađenih mogu se izdvojiti Milivoj Solar, Aleksandar
Flaker, Oskar Davičo, Jure Kaštelan, Miroslav Krleža, Mirko
Kovač, Danilo Kiš... Tvornica je otkupljivala dio knjiga te ih je
dijelila kao poklone svojim radnicima. Književna je nagrada
bila ujedno dio projekta kojim se nastojalo poticati čitanje
knjiga među radničkom populacijom. Književna nagrada
zajedno s Likovnom kolonijom Željezare Sisak bila je kulturni
brend tadašnje tvornice i grada Siska, a izložba nastoji prezen-
tirati i duhovno naslijeđe tvornice kao dio industrijske baštine.

Četvrtak, 2.10.2014. – predavanje Industrijska baština
Siska u sklopu Dana prirodoslovlja

PREDAVAČ: mr. sc. Vlatko Čakširan, ravnatelj Gradskog
muzeja Sisak

ORGANIZATORI: Državni arhiv u Sisku, Gimnazija Sisak i
Gradski muzej Sisak

LOKACIJA: Državni arhiv u Sisku, Frankopanska 21

VRIJEME: 19:00 sati

Industrijska baština ne obuhvaća samo industrijske objekte
već i industrijske krajolike, radnička stambena naselja, po-
strojenja, strojeve, arhivsku građu... Ona određuje stupanj
razvoja određenog prostora i njegovu važnost u pripadaju-
ćem povijesnom razdoblju. Ako danas promatramo povije-
sni razvoj grada Siska, onda možemo ustvrditi kako je on,
zahvaljujući industriji, u jednom razdoblju svoga postojanja
bio važno gospodarsko središte, a industrijska je baština
stoga sastavni dio njegove povijesti. Gledajući početke toga
razvoja, u predindustrijskoj fazi, možemo vidjeti kako je nje-
gova povoljna geografska pozicija na razmeđu panonskog i
primorskog prostora osiguravala povoljan gospodarski na-
predak. U početku se tu radilo o tranzitnoj trgovini koja je
uvjetovala podizanje velikih skladišta. Takvi objekti postali
su temelj napretka grada, a građeni su i u vrijeme početka
industrijskog razvoja, u drugoj polovici 19. stoljeća. Oni da-
nas stoje kao spomen početcima razvoja grada, a na takve
skladišne objekte nadovezivali su se prvi industrijski objekti.

Povijest sisačke industrije seže u drugu polovicu 19. stoljeća,
točnije u 1855. godinu, kada se na prostoru Vojnog Siska, na

ČETVRTAK/
2.10.2014.

desnoj obali rijeke Kupe, pojavljuje pivovara doseljenog Čeha Novaka. Nakon toga u gradu se pojavljuju parne pilane i ciglane koje koriste materijale (glina, drvo) iz samog grada i njegove okolice. Pojava teške industrije veže se uz početak rada Tvornice tanina, u vrijeme Prvog svjetskog rata. U razdoblju nakon I. svjetskog rata postavljeni su temelji za industriju koja i danas postoji. Nakon svog dolaska u Sisak, 1919. godine, Petar Teslić pokreće tvornicu žeste, današnju Segesticu. Godine 1927. s radom započinje Anglojugoslavensko petrolejsko d. d., danas INA Rafinerija, a godine 1938. započinju radovi na izgradnji Talionice Caprag, danas Željezare Sisak.

Osim industrijskih postrojenja u gradu se nalazilo još nekoliko objekata vezanih uz industrijsku baštinu poput mostova, željezničkog kolodvora, domobranske vojarnje... Sve je to dio naše prošlosti, dio našeg identiteta, na čijim se temeljima može planirati grad Sisak u nekom budućem vremenu. Potrebne su hrabre vizije s kvalitetnim rješenjima.

Petak, 3. 10. 2014. – otvorenje izložbe Industrijska baština Siska u starim fotografskim tehnikama

PETAK/
3.10.2014.

AUTOR: Miroslav Arbutina Arbe

ORGANIZATOR: Fotogalerija „Siscia Obscura“ i
Gradski muzej Sisak

LOKACIJA: Fotogalerija „Siscia Obscura“,
Ivana Kukuljevića Sakcinskog 2

VRIJEME: 12:00 sati

Industrijska baština neizostavna je inspiracija fotografa, profesionalnih i amaterskih. Zapuštene zgrade, detalji, pogoni koji više ne rade nalaze se danas u gotovo svim hrvatskim gradovima, ali i u drugim sredinama. Izložbom se nastoje prezentirati takvi detalji kao dio vizualnog identiteta grada kojih se ne treba sramiti, već ih treba iskoristiti na odgovarajući način, a fotografiranje je jedan od njih. Autor izložbe Miroslav Arbutina Arbe, cijenjeni hrvatski fotograf, sudionik niza samostalnih i skupnih izložbi, odlučio je industrijsku baštinu prezentirati putem starih fotografskih tehnika kojima se u posljednje vrijeme vraća. Napuštajući digitalnu tehniku i vraćajući se starim tehnikama, autor kao da priziva duh starih vremena kada je Sisak bio bogati trgovački, obrtnički i industrijski grad. Za stare fotografske projekte ne može se reći da su inovativni jer su neki od njih stari i više od 150 godina, međutim u doba digitalne fotografije, koja itekako ovisi o električnoj energiji, ovi načini izradbe fotografija i fotografiranje mogu se nazvati inovativnima i zaboravljenima. Nekada su fotografi svu svoju opremu nosili sa sobom, pa i

tamnu komoru, i jedino su ovisili o sunčevu svjetlu. Koristili su različite tehnike izradbe fotografija: Mokri kolodij, negativ na staklu, albumen print, slani print, kalotipiju, cijanotipiju, Van Dayk. Sve se ove tehnike mogu raditi na otvorenom ili u zamračenom prostoru, najčešće u šatoru ili maloj prenosivoj tamnoj komori, u koje ulazi svjetlo, ali zaštićeno crvenim filtrima. Posebna je zanimljivost ovih tehnika ta što se mogu raditi na različitim medijima. Najčešće se radi na papiru, ali također se može raditi na staklu, metalu, plastici, drvetu, kamenu. To je moguće jer se emulzija nanosi ručno na određene materijale.

Ovi stari procesi ne isključuju ni digitalnu tehnologiju, nego je dapače mogu i iskoristiti, npr. za izradbu digitalnog negativa na plastičnoj foliji, a fotografije se mogu izrađivati i na prethodno navedenim medijima, na kojima se inače ne mogu izrađivati printanjem (kamen, staklo ili visoko reljefni akvarel-papir). Neke od ovih tehnika danas se tretiraju kao vrhunska umjetnička djela ponajviše zbog njihove originalnosti izradbe te nemogućnosti da se naprave dva ista motiva, tj. snimak je original i kao takav neponovljiv (Mokri kolodij).

Subota, 4. 10. 2014. – razgledavanje starih sisačkih pivovara - Ruta sisačkih pivovara

SUBOTA/
4.10.2014.

LOKACIJA: Stara pivovara, Obala Ruđera Boškovića 2, i Nova pivovara, Klizalište Zibel, Gundulićeva bb

VRIJEME: 9:00 – 11:00 sati

Ruta sisačkih pivovara nastoji prezentirati tradiciju proizvodnje piva u gradu Sisku od 1855. godine. Tada je u grad stigao Čeh Novak, koji je pokrenuo proizvodnju u zgradi što postoji do današnjeg vremena i predstavlja najstariji industrijski pogon u gradu. Ta je pivovara tijekom povijesti mijenjala vlasnike da bi krajem 19. stoljeća došla u vlasništvo bogate sisačko-zagrebačke obitelji Alexander, koja je bila i vlasnik Zagrebačke pivovare. Navedena obitelj odlučila je modernizirati proizvodnju te 1912. godine osnivaju novu pivovaru na području grada pod nazivom Zibel. Danas su od te pivovare očuvani podrumi koji svojom monumentalnošću ocrtavaju mogućnosti i snagu nekadašnje tvornice. O tradiciji proizvodnje piva u gradu ostala su samo sjećanja, a ruta koja se organizira trebala bi postati osnovica za daljnje promišljanje turističkih potencijala grada.

KRAPJE

Od 19. do 21. rujna 2014.

Selo Krapje, smješteno u Parku prirode Lonjsko polje uz lijevu obalu rijeke Save, postalo je poznato javnosti nakon 1994. kada je u njemu prvi put održana manifestacija Dani Europske baštine. Od te godine ono postaje mjesto u kojem se redovito obilježavaju Dani baštine na nacionalnoj razini. Hrvatsko vijeće za kulturna dobra Ministarstva kulture proglasilo je 1995. Krapje Selom graditeljske baštine. Prepoznatljivo ime dodijeljeno je na temelju očuvanosti ruralnog ambijenta i vrijednosti drvene tradicijske arhitekture, posebno velikog broja drvenih tradicijskih kuća. U organizaciju Dana baštine tradicionalno su uključeni državna i županijska uprava, Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje, kulturne institucije, lokalna samouprava, udruge i lokalno stanovništvo. Manifestacija je prihvaćena kao tradicionalna proslava na kojoj aktivno sudjeluje različiti dionici i prezentiraju kulturne i prirodne vrijednosti lokaliteta. Ove godine, po dvadeseti put, manifestacija se održava sa slijedećim programom.

Prepoznatljivo ime dodijeljeno je na temelju očuvanosti ruralnog ambijenta i vrijednosti drvene tradicijske arhitekture, posebno velikog broja drvenih tradicijskih kuća. U organizaciju Dana baštine tradicionalno su uključeni državna i županijska uprava, Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje, kulturne institucije, lokalna samouprava, udruge i lokalno stanovništvo. Manifestacija je prihvaćena kao tradicionalna proslava na kojoj aktivno sudjeluje različiti dionici i prezentiraju kulturne i prirodne vrijednosti lokaliteta. Ove godine, po dvadeseti put, manifestacija se održava sa slijedećim programom.

Manifestacija je prihvaćena kao tradicionalna proslava na kojoj aktivno sudjeluje različiti dionici i prezentiraju kulturne i prirodne vrijednosti lokaliteta. Ove godine, po dvadeseti put, manifestacija se održava sa slijedećim programom.

Petak, 19. rujna 2014.

08:30 – 12:00 sati SAVE Foundation, Project Office,
godišnja skupština

Subota, 20. rujna 2014.

10:00 – 11:30 Okrugli stol „Tradicijska arhitektura Lonjskog polja i projekti Ministarstva kulture i Vijeća Europe“

- Rehabilitacija baštine Jugoistočne Europe (IRPP- SAAH - Ljubljana Process II) i
- Regionalni razvoj na temelju kulturne i prirodne baštine (LDPP).

U uvodu će se predstaviti projekti koji se provode u suradnji Ministarstva kulture i Vijeća Europe. Tema okruglog stola bit će izrada Poslovnog plana obnove i održivog korištenja tradicijske drvene arhitekture Lonjskog polja te primjena i unaprjeđenje modela regionalnog razvoja na temelju kulturne i prirodne baštine.

Moderator: koordinator projekta Lonjsko polje mr.sc. Ksenija Petrić d.i.a.

12:00 Mimohod KUD-ova

13:00 Svečano otvorenje manifestacije

13:15 – 14:00 Nastup KUD-ova

14:00 – 14:30 Tradicijska vršidba žita

15:00 – 16:30 Otvorenje gatera Orlinci, stručno vođenje „Izvorne pasmine u PPLP“

Izložba projekata Prijamnih centara Repušnica i Osekovo

Izložba Projekata zamjenskih kuća u poplavljenim područjima - Hrvatska komora arhitekata

Izložba fotografija s motivima Lonjskog polja

Izložba „Posoblje i pokućstvo u tradicionalnom posavskom domu“, autorica Slavica Moslavac
 Obilježavanje zaštićenih crnih topola s mladim nadzornicima

Nedjelja, 21. rujna 2014.

Rekreativne aktivnosti mladih (natjecanje u atletičarskim disciplinama, vožnja brodom i kanuom)

Listopad 2014.

Program „Istraživanje tradicijske arhitekture Lonjskog polja“

Radionica „Mapiranje baštine Krapja“

Provedba programa: Društvo arhitekata Zagreba - Sekcija Arhitektonsko naslijeđe

Sufinanciranje: Ministarstvo kulture RH, Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje

Voditelj istraživanja mr.sc. Ksenija Petrić d.i.a.

Istraživanje je dio znanstvenog projekta Heritage Urbanism - Urban and Spatial Planning Models for Revival and Enhancement of Cultural Heritage (2032) kojega financira Hrvatska zaklada za znanost, provodi se na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a vodi ga prof.dr.sc. Mladen Obad Šćitaroci.

ORGANIZATORI: SAVE Foundation Office, Ministarstvo kulture-Uprava za zaštitu kulturne baštine, Javna ustanova Park prirode Lonjsko polje, Udruga Lanz Bulldog, Hrvatska komora arhitekata, Hrvatski fotosavez, Slavica Moslavac, Udruga mladih Krapje, JAK, Društvo arhitekata Zagreba – Sekcija arhitektonsko naslijeđe

VELIKA GORICA

Likovna baština u turopoljskim crkvama i kapelama

Četvrtak, 25.09.2014. u 19,00 sati

Izložba u parku Franje Lučića i Muzeju Turopolja

Prezentacija najvrednijih i najzanimljivijih zidnih oslika drvenih i zidanih crkva i kapela u Turopolju.

Petak, 26.09.2014. u 18,00 sati

Predavanja o stanju i zaštiti sakralne likovne umjetnosti u Muzeju Turopolja

Predavanja i projekcije o načinu i tehnikama izrade, zaštite i obnove zidnog oslika.

Subota, 27.09.2014., od 10,00 do 14,00 sati

Kulturno-zabavni i edukativni programi u Parku Franje Lučića i Muzeju Turopolja

ORGANIZATORI: Grad Velika Gorica, Upravni odjel za društvene djelatnosti, Muzej Turopolja, Konzervatorski odjel u Zagrebu

KRAPINA

Petak, 26. rujna 2014., u 10:00 sati

Prezentacija obnove kapele sv. Marije Magdalene u Kuzmincu i kapele sv. Jakova u Očuri

Kapela sv. Marije Magdalene smještena je na osamljenome mjestu u naselju Kuzmincu, uz cestu Radoboj - Mihovljan. Pravilne je orijentacije, a potječe iz više stilskih epoha. Podignuta je na pavlinskome posjedu, a prvi se put spominje 1456. g. pa potom 1639. g.

Kapela se pod nadzorom Konzervatorskog odjela u Krapini s prekidima obnavlja od 2002. g., a radovi se intenziviraju od 2008. g. da bi 2014. bili privedeni kraju.

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Krapini

Marija Magdalena

*Kuzminec, Kapela sv. Marije Magdalene
(prije i poslije radova)*

*Kuzminec, Kapela sv. Marije Magdalene
(vrata prije i poslije radova)*

ZADAR

Četvrtak, 18. rujna 2014., od 9:30 do 12:30 sati

Konzervatorski odjel u Zadru u suradnji s franjevačkim samostanom sv. Frane u Zadru organizira prezentaciju recentnih radova obnove unutar samostana i razgledavanje crkve i samostana.

Obnova kompleksa provodi se zadnjih desetak godina. Radovi su provedeni u prostoru klaustra, crkve, riznice i ove su godine izvedeni radovi u samostanskom refektoriju. Svi elementi interijera ovoga važnog samostanskog prostora obnovljeni su u izvornom obliku tradicionalnim materijalima. Također posjetitelji mogu razgledati crkvu, klaustar, sakristiju i samostansku riznicu, koji su također obnavljani zadnjega desetljeća.

Crkva sv. Frane najstarija je dalmatinska crkva sagrađena u gotičkome stilu (posvećena je 13. studenoga 1280.). Samostan je osnovan još za života sv. Franje Asiškoga, po predaji i u izravnoj svezi s njime. Izrastao je iz hospicija sv. Antuna Opata na zapadnome dijelu grada, u kojem se po predaji sklonio **sv. Franjo Asiški** za boravka u Zadru, najvjerojatnije 1212. godine. Izgradnja današnjega samostana započeta je za nadbiskupa Lovre Periandra 1249. i u prvotnom obliku završena je do kraja stoljeća. Samostan je već od početka sjedište franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri (službeni naslov od 1393. godine). **Renesansni klaustar** s bogatom bibliotekom sagrađen je južno od crkve 1556. godine. Samostan je tijekom svoje bogate višestoljetne prošlosti bio žarište duhovnoga života u Zadru, a u njemu je djelovalo i Visoko franjevačko

Samostan sv. Franje

učilište. Crkva predstavlja tip tzv. gotičke redovničke crkve koju karakterizira jednobrodni prostor s malo podignutim svetištem. U doba renesanse crkva doživljava značajne promjene vezane uz radove majstora **Jurja M. Dalmatinca**, koji je sa suradnicima 1444. godine započeo s uređenjem triju kapela u dnu svetišta, naknadno preinačenih u kor redovnika. Majstor **Nikola Firentinac** potom je 1480. godine uredio bočnu renesansnu kapelu. U 18. stoljeću crkvi je ponovno izmijenjen izgled ugradnjom novih baroknih prozora umjesto izvornih gotičkih koji su ponovno obnovljeni 1973. godine. Od crkvenih je oltara posebno vrijedan oltar sv. Franje s oltarnom palom koju je izradio **Jacobus Palma** (Palma Mlađi). Iza glavnog oltara crkve posvećenog Gospi od Karmela iz 1672. godine nalazi se nekadašnje svetište i u njemu drvena **korska sjedala** bogato ukrašena rezbarijama u stilu cvjetne gotike iz 1394. godine, rad Giacoma da Borga Sansepolcra. **Sakristija**, koja se nastavlja na kor, važna je za hrvatsku povijest jer je u njoj 18. veljače 1358. sklopljen **Zadarski mir** između Mletačke Republike i hrvatsko-ugarskoga kralja Ludovika I. Anžvinca, kojim su se Mlečani odrekli svojih pretenzija na Dalmaciju. U crkvenoj riznici do sakristije nalazi se umjetnička zbirka crkve s velikim brojem eksponata od kojih je najvrjednije veliko **slikano romaničko raspelo** iz 12. stoljeća, slika Umrloga Krista, djelo radionice Jacopa Bassana, veliko renesansno raspelo iz 15. st., staro liturgijsko posuđe, dragocjeni iluminirani koralni kodeksi, isprave, inkunabule i dr. Slikani **Ugljanski poliptih** iz 15. stoljeća najviše je umjetničke vrijednosti i pripisuje se domaćem slikaru Dujmu Vuškoviću.

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Zadru, Franjevački samostan sv. Frane u Zadru

POŽEGA

Ponedjeljak, 22. rujna 2014., u 11:00 sati

Prezentacija obnove Zavjetnoga spomenika Presvetoga Trojstva (Kužni pil)

Zavjetni spomenik Presvetoga Trojstva, kolokvijalno kužni pil, podignut je na glavnome požeškom trgu 1749. godine na desetgodišnjicu posljednje epidemije kuge koja je pogodila Požegu i užu okolicu. Barokni spomenik izveden je u obliku krnjeg obeliska sa skulpturalnim prikazom grupe Svetoga Trojstva na vrhu, kipovima četiriju svetaca na istaknutome vijencu postamenta, dekorativnim volutama na postamentu i bogatom reljefnom ornamentikom obeliska. Isklesan je od više komada kamena pješčenjaka, obojena i pozlaćena.

Spomenik je vjerojatno rad grupe talijanskih majstora, od kojih se predajom sačuvalo samo ime Gabrijela Granicija (Pictor di Venetia), mogućeg autora završnog, obojenog sloja.

Istražnim radovima utvrđena su četiri pouzdana sloja obnove u rasponu od druge polovice 18. st. do 1943. godine, kada su izvedeni radikalniji zahvati: oštećenja kamena ispunjavana su cementnom žbukom, a kameno podnožje spomenika s dvojim stubama i kovanom ogradom zamijenjeno je podnožjem skošenih stranica od betona.

Godine 1950. namjerno su devastirane skulpture svetaca, a 1952. godine vlasti ozbiljno planiraju premještanje kužnoga pila s glavnoga trga, ali do toga ne dolazi. Struka

se 1969. vraća ovom spomeniku, kojim će se u više navrata, s dužim ili kraćim prekidima, baviti u idućim desetljećima. Te je godine prof. Branko Crnković, petrograf, konstatirao nepopravljiva oštećenja kamene strukture spomenika i predložio izradu replike. Time su otvorene dileme i sporenja oko koncepcije obnove požeškoga pila koje će, katkada s izrazitom žestinom, trajati do 2005. godine, kada stručno povjerenstvo Ministarstva kulture i Hrvatsko vijeće za kulturna dobra prihvaća izradu replike i muzeološku prezentaciju konzerviranog originala.

Hrvatskom restauratorskom zavodu povjerava se provedba projekta, a završno klesanje replike izvodi Laboratorio Morsetto iz Vicenze u kamenu pješčenjaku pietro di vicenza. Budući da je zavjetni spomenik bio i statički ugrožen, replika se postavlja na novome betonskom podnožju obloženome kamenim pločama u jesen 2005. godine. Zbog nemogućnosti cjelovite rekonstrukcije bilo kojega od bojnih slojeva odlučeno je da se replika prezentira bez završne kolorističke obrade. Nešto kasnije pil dobiva kovanu željeznu ogradu i svoj završni izgled.

Pažljivo demontiran, očišćen, konzerviran i zapakiran originalni spomenik u dijelovima se sprema u zaštićen i kontroliran prostor do njegove muzeološke prezentacije. Do danas prezentacija originala nije provedena, uglavnom zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa na parceli predviđenoj za tu namjenu, tako da pitanje obnove kužnoga pila u Požegi još uvijek nije zaključeno.

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Požegi

*Kužni pil
(prije i poslije obnove)*

BJELOVAR

Četvrtak, 25. rujna, od 11:00 do 13:00 sati

Prezentacija obnove crkve sv. Franje Ksaverskoga u Dropkovcu

Crkva sv. Franje Ksaverskoga, filijalna kapela Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gornjoj Rijeci, smještena je na vrhu brežuljka oko kojeg je formirano selo Dropkovec, Općina Gornja Rijeka, Koprivničko-križevačka županija. To je pravilno orijentirana građevina od opeke sagrađena 1763. godine. Pripada rijetkim inačicama hrvatskoga baroknog sakralnog graditeljstva, centralnim građevinama s brodom kružnoga tlocrta. Brod je svođen kupolom na konstrukciji s pandati-

Crkva sv. Franje Ksaverskoga u Dropkovcu, nakon obnove

Crkva sv. Franje Ksaverskog – Pogled prema svetištu

Crkva sv. Franje Ksaverskog – Glavni oltar sv. Franje Ksaverskog

vima koju zaključuje osmerokutna lanterna. Kvadratično svetište s polukružnim zaključkom odvojeno je od broda masivnim trijumfalnim lukom. Uz sjeverno pročelje svetišta prigradena je sakristija kvadratičnoga tlocrta s pjevalištem, a 1832. godine dograđen je zvonik koji posve zatvara izvorno zapadno pročelje. Uz crkve u Turopolju, Vukovini i Suhopolju crkva sv. Franje Ksaverskoga u Dropkovcu predstavlja rijedak reprezentativan primjer barokne rotonde koja se odlikuje i vrijednim inventarom, vjerojatno dopremljenim iz neke druge, zasad nepoznate, crkve, ubrzo nakon završetka gradnje. Glavni oltar atribuiran je zagrebačkomu kiparu Claudiusu Katzu, a datira se između 1740. i 1745. godine. Oltari u Volavju i Štrigovi te oltar s prikazom apoteoze sv. Franje Ksaverskoga u Dropkovcu čine jedinstvenu skupinu oltara tipa pokaznica (monstranca) čije su ishodište vjerojatno crkvene procesije. Svojim arhitektonskim osobinama kao i inventarom crkva sv. Franje Ksaverskoga u Dropkovcu ubraja se u red najznačajnijih spomenika sakralne arhitekture u Koprivničko-križevačkoj županiji.

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Bjelovaru

TROGIR

Ponedjeljak, 22. rujna 2014., od 10:00 do 12:00 sati

Prezentacija obnove crkve sv. Onofrija na Velome Bijaću u Kaštel Štafiliću

Crkva sv. Onofrija na Velome Bijaću u Kaštel Štafiliću spominje se u dokumentima još 1475. godine. U potpunosti je obnovljena tijekom 2013. i 2014. godine. Prije početka sanacije na lokalitetu Veloga Bijaća obavljena su arheološka istraživanja i izrađena je geodetska podloga, odnosno postojeće

Crkva sv. Onofrija na Velome Bijaću u Kaštel Štafiliću, nakon obnove

stanje na gradini, ostatci bedema gradine, putovi i parcele na kojima se planira istraživati te arhitektonski snimak potreban za obnovu crkve sv. Onofrija. Nakon obnove u crkvi je postavljena kopija originalne ikone sv. Onofrija iz 17. stoljeća.

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Trogiru

Kopija originalne ikone sv. Onofrija iz 17. stoljeća

SLAVONSKI BROD

Utorak, 30. rujna 2014. (do 17. listopada 2014.)

Obnova kulturnih dobara - presjek stanja i dovršetak obnove crkve sv. Mihaela Arkandela u Dubočcu (umjetnička topografija i hagiopografija, stanje, istraživanja i obnova)

KO u Slavonskome Brodu obilježit će Dane europske baštine izložbom u prostoru Galerije umjetnina grada Slavnskoga Broda od 30. rujna 2014. do 17. listopada 2014. godine. U sklopu izložbe prezentirat će se kulturna dobra koja se nalaze na prostoru Brodsko-posavske županije na kojima se trenutno

Crkva sv. Mihaela Arkandela, prije i poslije obnove

Crkva sv. Mihaela
Arkandela, za vrijeme
obnove

izvode konzervatorsko-arheološka istraživanja te radovi obnove i zaštite.

Prostor Brodsko-posavske županije nastanjivan je od prapovijesnih vremena, o čemu svjedoče mnogi nalazi.

U svakome povijesnom razdoblju ovaj prostor zbog svoga geostrateškog položaja uz rijeku Savu, koja je povezivala i dijelila narode, kulture i običaje, predstavlja značajan punkt, na što podsjećaju fortifikacijske građevine Tvrđave Brod i Stara Gradiška, srednjovjekovne utvrde Gračanica, Bijela Stijena, sakralne građevine, romaničke i gotičke crkvice, naši barokni samostani u Brodu i Cerniku, brojne župne crkve, tradicijske seoske kuće i profane, građanske. U suradnji s Galerijom umjetnina grada Slavonko-

ga Broda prezentirat će se presjek stanja kulturnih dobara s prikazom upravo dovršene obnove župne crkve sv. Mihovila Arhanđela u Dubočcu izgrađene 1785. godine, a koja je zbog položaja na obali rijeke Save stradala u Domovinske ratu.

ORGANIZATORI: Konzervatorski odjel u Slavonskome Brodu, Galerija umjetnina grada Slavonskoga Broda

VARAŽDIN

Petak, 19. rujna 2014. godine, od 10:00 do 12:00 sati

Predstavljanje obnovljenoga zidnog oslika u crkvi sv. Florijana u Varaždinu

Zainteresirani građani moći će, uz stručno vodstvo djelatnika Konzervatorskog odjela u Varaždinu, pogledati obnovljeni barokni oslik na svodu crkve sv. Florijana, u Nazorovoj ulici u Varaždinu.

Crkva sv. Florijana podignuta je kao zavjetna crkva varaždinskih obrtnika uz staru gradsku prometnicu koja prati bedeme oko Staroga grada. Na mjestu starije drvene crkve nastaje tijekom 18. stoljeća nova zidana građevina, čija je izgradnja trajala od 1733. do 1752. godine, dok su sakristija i zvonik po-

Crkva sv. Florijana,
za vrijeme obnove

Detalj nakon skidanja preslika

dignuti nešto kasnije (oko 1775. - 1777.), kada crkva dobiva svoj današnji izgled. Crkva je jednobrodna longitudinalna građevina, pravokutne lađe i nešto užega poligonalnog svetišta. Nad razvedenim ulaznim pročeljem uzdiže se dvokatni zvonik. Unutrašnjost crkve ukrašena je radovima varaždinskih obrtnika i majstora, Mathiasa Saurera, stolara, i Blaža Gruberu, slikara, polikromata i pozlatara, o čemu svjedoče arhivski dokumenti i kojima se pripisuje izvedba vrijednoga pokretnog inventara koji čine glavni oltar sv. Florijana (1740.), bočni oltari sv. Lucije i sv. Apolonije (1740. - 1748.) te propovjedaonica (1743.).

Retuširanje

Cijeli svod crkve bio je preslikan u drugoj polovici 19. stoljeća bojenim slojem dekorativnih motiva. Tijekom radova na obnovi crkve, prilikom istražnih radova na svodu, otkriveno je

da se unutar šest medaljona uokvirenih profiliranom štukaturom na svodu crkve nalazi vrlo kvalitetan barokni oslik te je skinut preslik i pristupilo se konzervatorsko-restauratorskim radovima na originalnom baroknom osliku u medaljonima. Po tri medaljona simetrično su raspoređena unutar dva traveja lađe. U središnja dva veća medaljona prikazani su Sv. Trojstvo i sv. Florijan, dok se u preostala četiri manja medaljona nalaze prikazi svetica - sv. Lucije, sv. Apolonije, sv. Katarine Aleksandrijske i sv. Barbare. Također je ostatku svodova i zidova u crkvi vraćen prvotni barokni izgled.

Ovi vrijedni oslikani medaljoni, koji su izišli na vidjelo skidanjem preslika, oslikani su tehnikom fresco secco. Na temelju stilskih obilježja te prema načinu građenja crteža i morfologije likova ovi prikazi mogu se pripisati varaždinskomu slikaru Blažu Gruberu, koji u Varaždinu djeluje kao značajan predstavnik baroknog iluzionističkog slikarstva. Kako se na trijumfalnome luku nalazi latinski natpis s godinom 1738., koji je kronološki i stratigrafski sukladan baroknim slikama, smatra se da je i oslik u medaljonima nastao u tome razdoblju.

Stanje medaljona prije završnog retuša

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Varaždinu

OSIJEK

Ponedjeljak, 29. rujna 2014.

Izložba Srednjovjekovna sakralna baština Osijeka

Izložba i prezentacija, 13,00 sati, Galerija Waldinger u osječkoj Tvrđi

Konzervatorski odjel u Osijeku u suradnji s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti prezentirat će rezultate sustavnih arheoloških istraživanja srednjovjekovnoga sakralnog kompleksa unutar barokne cjeline franjevačkoga samostana u osječkoj Tvrđi. Istraživanjima je ustanovljen romanički, gotički i osmanski sloj lokaliteta.

Prezentacija i izložba tematizirat će tijekom i rezultate istraživanja te povijesno-stilsku analizu srednjovjekovne osječke baštine.

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Osijeku, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

*Nadgrobni spomenik
Filipa Korogya iz 1394. g.*

Pogled na svetište

Sačuvani fragment portala

VUKOVAR

2. listopada u 10 sati u Konzervatorskom odjelu u Vukovaru.

Prezentacija obnove Kurije IV vlastelinskog sklopa Eltz u Vukovaru

Kurija IV – Inspectoratum u Županijskoj ulici u Vukovaru dio je vlastelinskoga sklopa obitelji Eltz, koja je obilježila povijest vukovarskoga kraja, a u spomeničko-graditeljskome smislu jedna je od najmonumentalnijih feudalnih arhitektonskih cjelina u Slavoniji.

Kurija, Červenka, 1991. g.

Izgrađena je u drugoj polovini 18. st. za potrebe nadzorništva vlastelinstva, kao četvrta u nizu kurija u kojima je bila smještena uprava vlastelinstva.

Građena je kao kasnobarokno-klasicistička prizemnica visokoga skošenog krovišta. Ulično pročelje, simetrične kompozicije s pravilnim rasporedom prozora, ukrašeno je jednostavnim plitkim profilacijama.

U Domovinskom ratu Kurija IV potpuno je razorena. Obnovljena je 2012. godine u sklopu projekta „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok-Vukovar-Vučedol“ financiranoga sredstvima Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva kulture i zajmom Razvojne banke Vijeća Europe.

Pročelja i volumen zgrade obnovljeni su kao faksimil povijesne zgrade, prema rezultatima konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, dok je u unutrašnjosti zadržan izvorni tlocrtni raspored uz prilagodbu suvremenim standardima.

U Kuriji IV smješteni su Konzervatorski odjel Ministarstva kulture u Vukovaru, uprava Muzeja vučedolske kulture i Državni arhiv u Vukovaru.

ORGANIZATOR: Konzervatorski odjel u Vukovaru

Kurija, 2014. g.

GOSPIĆ

Četvrtak, 2. listopada 2014., u 11:00 sati

Katedrala u Gospiću – obnova nakon obnove

Gospićka župna crkva Navještenja Blaženoj Djevici Mariji izgrađena je tek 1781. - 1783. godine po propisanome tipu krajiških crkava za gradske sredine. U turskim izvorima spominje se 1574. Gospojino Selo, a 1604. nalazimo ime Gospić, što otvara mogućnost postojanja neke srednjovjekovne crkve s Gospinim imenom. Prvi poznati crkveni patron Gospića bio

Župna crkva Navještenja
Blaženoj Djevici Mariji

je sv. Ivan Nepomuk, čije ime nosi crkva vojne kapelanije iz 1749., vezano uz sjedište zapovjedništva Ličke pukovnije, za Liku i Krbavu, koja prerasta u Župu Gospić između 1769. i 1780. Postoji nepotvrđena pretpostavka o položaju ove starije crkve na mjestu župne, no radovima u današnjoj crkvi nisu nađeni ostatci osim tri sloja vrlo oštećenih podova u perimetru današnje crkve koju je posvetio biskup Ivan Krstitelj Ježić tek 1795. U vizitaciji titulira se sv. Josipom. Kaže se da je bila opremljena trima oltarima, glavnim sv. Josipa i pokrajnjim sv. Jeronima i sv. Franje Ksaverskoga. Iz drugih izvora znamo da je bila posvećena Navještenju Marijinom i sv. Josipu. Ustalo se naziv crkve samo po Navještenju, a osim ranog oštećenja gromom i neizvjesnih francuskih oštećenja početkom XIX.

*Župna crkva Navještenja
Blaženoj Djevici Mariji,
unutrašnjost*

stoljeća znamo da su 1865. porušeni stari i podignuta tri nova oltara. Ovi su oltari bili sačuvani do Domovinskoga rata, kad su uništeni. Crkva je tijekom svoga trajanja više puta pretrpjela promjene – značajna oštećenja arhitekture, izmjenu inventara, otvaranje novih prozora, oslikavanje i uništenje oslika i inventara. Sačuvana je samo kasnobarokna propovjedaonica i tri ranohistoricističke oltarne pale te rezbarene postaje križnoga puta. Posebno vrijedi spomenuti bogat pokretni inventar koji se čuva u župnome dvoru te pročelje s kipovima sv. Petra i Pavla, možda najkvalitetnije drvene barokne skulpture u Lici. Ovim konzervatorskim zahvatom strukture su pretežno vraćene u stanje blisko izvornim oblicima, sve s povodom izmjene značaja župne crkve koja je nakon osnivanja Biskupije gospićko-senjske 2000. godine proglašena katedralom te je obličjem crkva decentno arhitektonski ukrašena i obojena kompatibilno krajinskom baroku. Radovi obnove vanjštine i unutrašnjosti odvijali su se tijekom 2013. i 2014. godine.

Sv. Pavao

IMPRESUM

IZDAVAČ /

Ministarstvo kulture RH

ZA IZDAVAČA /

Andrea Zlatar Viočić, prof.dr.sc.

GLAVNI UREDNIK /

Sanja Šaban, d.i.a.

KOORDINACIJA /

Martina Juranović Tonejc

LEKTURA /

Ana Vraneša

LIKOVNO OBLIKOVANJE I PRIJELOM /

Kofein

TISAK /

Printera grupa

SUDIONICI /

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE I KONZERVATORSKI ODJELI U IMOTSKOM, ZADRU, ZAGREBU, VARAŽDINU, KRAPINI, BJELOVARU, POŽEGI, SLAVONSKOM BRODU, VUKOVARU, OSIJEKU, GOSPIĆU, TROGIRU I SISKU, MUZEJ TUROPOLJA, GRAD SISAK, SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA, GRADSKA GALERIJA STRIEGL, GRADSKI MUZEJ SISAK, UMJETNIČKA AKADEMIJA U SPLITU ODSJEK ZA KONZERVACIJU I RESTAURACIJU, DRUŠTVO POVJESNIČARA UMJETNOSTI HRVATSKE, ARHEOLOŠKI MUZEJ U ZAGREBU, TZ JASENOVAC, JAVNA USTANOVA PARK PRIRODE LONJSKO POLJE, OPĆINA JASENOVAC, GRAD ZAGREB, MUZEJ ZA UMJETNOST I OBRT, MUZEJ GRADA ZAGREBA, TEHNIČKI MUZEJ, MUZEJ MIMARA, HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ, ETNOGRAFSKI MUZEJ, HRVATSKI PRIRODOSLOVNI MUZEJ, MUZEJ PRIGORJA SESVETE, MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI, UMJETNIČKI PAVILJON, HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI, GALERIJA UMJETNINA SLAVONSKOG BRODA, FRANJEVAČKI SAMOSTAN SV. FRANE U ZADRU, SAVE FOUNDATION OFFICE, UDRUGA KRAPLANI, UDRUGA LANZ BULDOG, UDRUGA MLADIH KRAPJE, JAK, DRŽAVNI ARHIV U SISKU, GIMNAZIJA SISAK, NARODNA KNJIŽNICA I ČITAONICA „VLADO GOTOVAC“ SISAK, DRUŠTVO ARHITEKATA ZAGREBA - SEKCIJA ARHITEKTONSKO NASLIJEĐE, HRVATSKA KOMORA ARHITEKATA, BOTANIČKI VRT PMF-A, DOM KULTURE KRISTALNA KOCKA VEDRINE SISAK, FOTOKLUB „SISCIA“ OBSCURA SISAK, SEGESTICA 1919 D.O.O., GRAD VELIKA GORICA-UPRAVNI ODJEL ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI, ŠKOLSTVO I PREDŠKOLSKI ODGOJ

